

Asia: VN/18459/2025

Lausuntopyyntö Väestönsuojan käyttöönotto- ja käyttö -yleisoppaasta

Yleiset huomiot

Voitte kirjoittaa yleiset huomionne lausuntopyynnöstä alla olevaan kenttään.

Safetum Oy pitää erittäin hyvänä asiana, että väestönsuojien käyttöönotosta- ja käytöstä laaditaan yleisopas ja pidämme yleisoppaan sisältöä yleisesti toimivana. Dokumentaation merkitys on elintärkeä poikkeusolosuhteissa, mutta myös sellaisiin varauduttaessa – väestönsuojien käyttöönotto- ja käyttösuunnitelma valmistaa väestönsuojien käyttöönotosta ja käytöstä vastaavat tahot ennakolta kriisinsietokyvykkyyteen ja toimijuuteen poikkeustilanteissa, joissa operatiivinen toimintatehokkuus on ensiarvoisen tärkeää.

Pidämme erityisen tärkeänä yleisopasta laadittaessa, että oppaan tulee olla ytimekäs ja selkeäsanainen, jotta sisäministeriön tavoite- ja tahtotila suomalaisten väestönsuojien käytettävyydestä ja kunnossapidosta toteutuvat, ja jotta yleisopas siten luo riittävän velvoitteen väestönsuojan käyttöönotto- ja käyttösuunnitelman laatimiselle, päivittämiselle sekä siihen olennaisesti liittyvälle rakennuksen käyttäjien operatiiviselle toimintakyvykkyydelle.

Väestönsuojan käyttöönotto- ja käyttö -yleisoppaan sisältö

Voitte kirjoittaa huomionne Väestönsuojan käyttöönotto- ja käyttö -yleisoppaan luonnoksesta alla olevaan kenttään.

Väestönsuojan käyttöönotto- ja käyttösuunnitelman laatimisvelvoitteen ja dokumentoinnin eriyttäminen pelastussuunnitelmasta

Nykytilanteessa väestönsuojan käyttöönotto- ja käyttösuunnitelman laatimisvelvoite on sidottu yhteen pelastussuunnitelman laatimisvelvoitteen kanssa. Tulevaisuudessa väestönsuojan käyttöönotto- ja käyttösuunnitelman ja pelastussuunnitelman laatimisvelvollisuuden voisi kuitenkin eritellä kahtena erillisenä suunnitelmana, sillä suunnitelmien sisältö ja tarkoitus poikkeavat huomattavasti toisistaan. Tällöin pelastussuunnitelman sisältö voisi painottua jatkossa niin sanotusti normaaliarjen palo- ja pelastusturvallisuuteen. Väestönsuojaan liittyvä suunnittelu rajoittuu selkeästi

suojatilaan, jota käytetään poikkeusoloissa – käytännössä sotatilanteissa tai muussa hyvin vakavassa yhteiskunnan häiriö- tai uhkatilanteessa – jotka poikkeavat sekä teoriassa että käytännössä arjen palo- ja pelastusturvallisuudesta. Lisäksi väestönsuojan käyttöönoton ja käytön suunnittelu vaatii osaamiselta sellaista väestönsuojiiin liittyvää erityisasiantuntijuutta, jota ei välttämättä löydy paloturvallisuuden ammattilaisilta. Väestönsuojien käyttöönoton- ja käyttösuunnitelman eriyttäminen erilliseksi dokumentiksi antaa suunnitelmalle riittävän auktoriteettiaseman, sen edellyttämän huomion ja prioriteettinäkökulman. Mahdollistaen näin suomalaisten väestönsuojien käytettävyyden ja kunnossapidon toteutumisen sisäministeriön tavoitteen- ja tahtotilan mukaisesti.

Digitaalinen väestönsuojan käyttöönotto- ja käyttösuunnitelma

Yleisenä huomiona lausumme, että väestönsuojan käyttöönotto- ja käyttösuunnitelman laatimisessa pitäisi painottaa suunnitelman laatimista aina alusta alkaen myös helposti sekä tehokkaasti muokattavaan ja saavutettavaan digitaaliseen muotoon. Digitaalinen muoto ei estä tulostettavan ja fyysisen varmuuskopion säilyttämistä. Digitaalinen muoto mahdollistaa suunnitelman päivittämisen, hallinnoinnin sekä tietoturvallisesti viestittävän muodon. Suunnitelma sisältää yleensä eri osia, joita on viestinnällisesti järkevää paloitella eri sidosryhmien, kiinteistön käyttäjien ja käyttöönotto- ja käyttötilanteiden roolien tarpeet huomioon ottaen, ja digitaalinen suunnitelma mahdollistaa ratkaisun joustavasti sekä tietoturvallisesti.

Väestönsuojan käyttöönotto- ja käyttösuunnitelman kieliversiot

Lausumme lisäksi, että väestönsuojan käyttöönotto- ja käyttösuunnitelman laadinnassa tulisi ottaa huomioon Suomen monikulttuurisuus ja siis myös muut kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvat rakennusten käyttäjät. Yleisoppaassa tulisi kehottaa dokumentoinnin laatimista sellaisella tavalla, eli käytännössä digitaalisesti, mikä mahdollistaa suunnitelman kääntämisen eri kieliversioille joko kokonaan tai tarvittavin osin. Poikkeusolosuhteissa on ensisijaisen tärkeää, että jokainen rakennuksen käyttäjä saa toimintaohjeet ja turvallisuusohjeet kielellä, jota ymmärtää.

Väestönsuojan käyttöönotto- ja käyttö -yleisoppaan sisältö

3.2 Suunnitelman sisältö ja 3.3. Dokumentointi

Yleisoppaan kohdan 3.3. mukaan: ”Väestönsuojan käyttöönotto- ja käyttösuunnitelma on osa kohteen pelastussuunnitelmaa, mutta se voidaan ja usein kannattaakin laatia omaksi erilliseksi asiakirjaksi. Tällä voidaan helpottaa asiakirjojen ylläpitoa ja selkeyttää niihin liittyvää viestintää.”

Käyttöoppaan nykyinen muotoilu vaikuttaa varsin toimivalta. Yleisoppaan 3.3 ensimmäisessä kappaleessa voitaisiin kuitenkin selkeyden vuoksi painokkaammin kehottaa suunnitelman laatimista omaksi, pelastussuunnitelmasta teknisesti erilliseksi, dokumentoinniksi. Lisäksi väestönsuojien käyttöönoton ja valmiuden edistämiseksi on suositeltavaa laatia käyttöönottosuunnitelma myös digitaalisessa muodossa, joka helpottaa sen hallinnointia ja päivittämistä, saavutettavuutta ja tukea eri kieliversioille.

Oma erillinen dokumentointi ja sen digitaalinen käytettävyys mahdollistaa lisäksi suunnitelman pilkkomisen ja viestimisen muun muassa seuraaviin osa-alueisiin rakennuksen käyttäjän rooli huomioon ottaen tehokkaasti ja tietoturvallisesti: 1) rakennuksen vastuuhenkilöiden luottamukselliseen osioon; 2) rakennuksen käyttäjien ja asukkaiden julkisiin toiminta- ja turvallisuusohjeisiin; sekä 3) rakennuksen teknisten vastuuhenkilöiden luottamuksellisiin toimintaohjeisiin.

Lisäksi korostamme, että yleisoppaan kohdissa 3.2 ja 3.3 tulisi suunnitelman sisällön ja dokumentoinnin osalta huomioida rakennusten vieraskieliset, muuta kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvat, käyttäjät, jotka ovat nyt unohtuneet oppaasta kokonaan.

3.4 Suunnitelman päivittäminen

Yleisopas voisi selkeyden vuoksi ohjata ilman tulkinnanvaraa ja painokkaammin päivittämään väestönsuojan käyttöönotto- ja käyttösuunnitelma säännöllisesti (esimerkiksi vuosittain), jotta suojan teknisestä toimivuudesta ja rakennuksen vastuuhenkilöiden operatiivisesta osaamisesta ja kyvykkyydestä sekä vastuiden ymmärryksestä voidaan varmistua. Kohdan 3.4 ensimmäisen kappaleen sanamuodon: ”ajantasaisuutta voi arvioida”, voisi päivittää muotoon: ”ajantasaisuus tulee arvioida säännöllisesti.”

Teemu Kajava

Toimitusjohtaja

Safetum Oy

Kajava Teemu
Safetum Oy

